

Svetlobna igra gorskih grebenov

✍ Miha Pavšek

Karnijske špice nad Sappado FOTO: ANDREJ STRITAR

Za nami je meteorološko poletje, doslej eno najtoplejših nad izven-tropskim delom severne poloble. Tega na srečo pri nas nismo občutili, tudi v gorah ne, sploh pa ne v taki meri kot drugod. Nadpovprečna snežna sezona 2009/10 in snežni ter hladni maj sta nam pustila vsaj nekaj snežišč, ki so vztrajala vse do najlepšega, lahko bi mu rekli tudi najbolj planinskega meseca – septembra. Z nekaj sreče in s še pravočasnim obiskom babjega poletja se lahko lepi vikendi podaljšajo vse do sredine oktobra. Če vam je ostal kakšen dan dopusta, naj vam ga v tem delu leta nikar ne bo škoda zapraviti za osvajanje ciljev na "visokem nivoju". Marsikdo si prav za ta čas prihrani najdražje planinske sladkorčke. Saj veste, to so tiste ture, ki jih imamo že nekaj časa na papirju in še več let v glavi in nikakor ne pridejo na vrsto. Izgovorov in razlogov za to, da izvedba še ni bila realizirana, torej septembra res ni več! Sneg v najvišjih delih domačih gorah kimavca še skupni, kasneje pa vse teže oziroma traja dlje, da so poti spet normalno "prevozne".

Z nastopom jesenskega hladu pa se spremenijo tudi nebesni in oblačni barvni odtenki. Mrč je vse nižje, poleg

tega pa pri daljnih razgledih tudi manj moteč. Vidljivost je vse boljša in boljša, kar traja do takrat, ko se začne poja-

vljati za naše kraje predvsem po megli prepoznavni dolinskotlinski temperaturni obrat. A vrnimo se k barvnim zadevam in se vprašajmo, od kod prav v gorah tako izraziti barvni odtenki neba. Sončeva svetloba se na poti skozi atmosfero siplje na molekulah plinov in na majhnih trdnih ali tekočih delcih. Prevladuje Rayleighovo sipanje (velja za optično nehomogena sredstva, kakršno je tudi ozračje), ki je mnogo izrazitejše za kratkovalovni del vidnega spektra. Modrina neba sicer vsebuje vse barve spektra, vendar prevladuje delež vijolične in modre svetlobe. Do opazovalčevega očesa pride sipana svetloba po zelo zverženih poteh prav iz vseh smeri neba. V gorah je nebo navpično nad nami bolj modro (temno) kot pri enakem pogledu iz doline. V nižjih plasteh ozračja vsebuje zrak tudi večje delce, na katerih pride do izraza Miejevo sipanje (pomembno za medije z večjimi delci). Pri slednjem se bolj

sipljejo tudi dolgovalovne sestavine svetlobe, ki ostrino modrine nekoliko zbledijo. Običajno je nebo nad nami bolj modro kot nebo proti obzorju. Nekaj podobnega lahko opazujemo tudi po dežju ali nevihti, ko pravimo, da je "zrak opran".

Bistvenega pomena za odtenek nebesne modrine je predvsem smer opazovanja. Svetloba, ki pride do opazovalca iz smeri obzorja, napravi daljšo pot od svetlobe nad nami (zenit). Zamislimo si dolg, vodoravno položen zračni valj, na katerega nekje od zgoraj vpada bela Sončeva svetloba. Če gledamo skozi ta "predor" proti obzorju, prihaja do našega očesa sipana svetloba vseh valovnih dolžin, pri čemer se razprši več modre kot rdeče. Toda modra svetloba, ki prihaja do očesa z nasprotnega konca valja, se na svoji poti še dodatno siplje, zaradi česar tudi slabi, rdeča pa precej manj. Daljši kot je predor, bolj se učinka izniči in zato vidimo obzorje belkasto. Podobno lahko razložimo pojav, ko v gorah opazujemo sončni zahod za gorskimi grebeni in slemenami, nanižanimi drug za drugim. Dlje kot je greben, več sipane svetlobe se na poti pridruži žarkom, ki potujejo neposredno od grebena proti našemu očesu. Zato zelo oddaljene vrhove vidimo bolj blede in sive ter z manj podrobnostmi, medtem ko so bližnji razločnejši, a z rahlo modrikastimi odtenki. Kako enostavno, kajveda, samo gor je treba iti ter pogledati v dalj in šir ...

Stabilno vreme je omogočalo zanimive ture. FOTO: MIHA PAVŠEK

Severni del Lj.: 91,4 MHz
 Ljubljana: 103,3 MHz
 Notranjska: 104,1 MHz
 Gorenjska: 107,4 MHz

Program za hormonsko, lastveno in rožmarinsko zdravilno pomoč

Radiodur

Radikalno zmeren, da ne bi bili moteni.